

**Золотих І. Б.**

*Канд.екон.наук, доцент,  
доцент кафедри економічної теорії і суспільних наук,  
докторант,  
Миколаївський національний аграрний університет,  
м. Миколаїв, Україна,  
irinasanuk@mail.ru*

## **ЕКОНОМІКА ЗНАНЬ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ**

*У статті розглянуто сутність економіки знань, її головні параметри, методологічні аспекти, умови функціонування. З'ясовано проблеми формування нової економіки та перспективи її становлення в Україні.*

*Ключові слова: економіка знань, сутність, методологічні аспекти, проблеми становлення, перспективи розвитку.*

Основи економіки знань заклали три випускники Віденського університету, які потім мешкали в США – Йозеф Шумпетер, Фрідріх Хайек, Фріц Махлуп. Засновник концепції економіки знань – Махлуп, автор книги “Виробництво та поширення знань у США” (1962 р.).

Під економікою знань слід розуміти “економіку, яка створює, поширює і використовує знання для прискорення власного зростання й підвищення конкурентоспроможності” [1]. У сучасному світі баланс між знаннями й ресурсами настільки змістився в бік першого, що саме знання стало одним із найважливіших факторів визначення стандартів життя.

Більшість держав, які подальший розвиток своїх економік пов'язують із досягненнями науки й активними інноваційними процесами, тобто “економікою знань”, розробили документи, що визначають концептуальне й стратегічне бачення перспектив інноваційного розвитку економіки та формування національної інноваційної системи.

Уперше такий документ було зроблено в США. На сьогодні ці документи мають Великобританія, Франція, Німеччина та інші країни ЄС, а також Білорусь, Казахстан та ін. Досвід розвинених країн світу, які розвивають або знаходяться на шляху переходу до економіки знань, підтверджує, що саме держава, яке установлює стратегічні цілі, забезпечує ресурси на підтримку становлення економіки знань, відіграє ключову роль в

забезпеченні умов її розвитку [2, с. 53].

В Україні окремі напрями інноваційної моделі економічного розвитку визначено Концепцією науково-технологічного та інноваційного розвитку України – “Стратегією інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки в умовах глобалізаційних викликів” [3].

Головний ресурс економіки знань – знання. На відміну від інших економічних ресурсів, вони не скорочуються, а навпаки, у процесі передачі їх від одного індивіда до іншого зберігаються й примножуються. Однак, залишаючись необмеженим ресурсом, вони швидко застарівають, а їхня ефективність в значній мірі залежить від способів передачі їх. Сучасні знання перетворюються в глобальний ресурс і стають передумовою формування нової економіки. В рамках програми “Знання для розвитку” Світовим банком була запропоновано методику, яка оцінює економіку знань і визначає готовність тієї чи іншої країни до переходу на модель розвитку, засновану на знаннях. Ключовими характеристиками даної економіки є:

- інституційний режим, який мотивує ефективне використання наявного та нового знання, розвиток підприємництва. Цей напрямок описує умови, у яких розвивається економіка і суспільство в цілому. Цей напрям розглядає “правила гри”. Для економіки знань головне питання – наскільки економічне й правове середовище сприяють створенню, поширенню й застосуванню знання в різних його проявах;

- освіта – фундаментальний фактор розвитку економіки знань. Ступінь освіченості населення та наявність у нього навичок створення, поширення й використання знань;

- інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ), які сприяють ефективному поширенню, тиражуванню, аналізу й переробці інформації;

- національна інноваційна система, що охоплює в себе фірми, дослідні центри, університети, консультаційні та інші організації, які сприймають і адаптують глобальне знання для потреб, створюють нове знання і засновані на ньому нові технології.

Методологія вимірювання економіки знань визначається двома зведених індексів – індексу знань і індексу економіки знань.

Індекс економіки знань (knowledge economy indeks – KEI) – являє собою середньою величиною чотирьох індексів: індексу інституційного режиму, індексу освіти, індексу інновацій та індексу інформаційних технологій і комунікацій. Індекс знань розраховується також, але без індексу інституційного режиму. Кожен із цих індексів – це середня арифметична величина нормалізованих даних за показниками, що становлять ту або іншу групу. Ці індекси підраховуються для кожної країни, для групи країн і для всього світу загалом.

Слід наголосити, що головними чинниками формування й розвитку економіки знань є знання і людський капітал. Процес формування такої економіки полягає в підвищенні якості людського капіталу, якості життя, у виробництві знань високих технологій, інновацій і високоякісних послуг.

Для створення нової економіки необхідно вирішити такі проблеми: розвивати загальну освіту, наукову інфраструктуру, підвищити рівень життя населення, ефективність суспільного виробництва, забезпечити відтворення якісної робочої сили тощо. Ці проблеми суспільство здатне вирішити, адже Україна володіє високорозвиненим науковим потенціалом, який спроможний розв’язати актуальні проблеми суспільного розвитку та вирішити сучасні інноваційні завдання.

#### **Список використаних джерел:**

1. Федулова Л. І. Концептуальні засади економіки знань / Л. І. Федулова // Економічна теорія. – 2008. – № 2. – С. 37-59.
3. Томах В. В. Тенденції розвитку економіки знань в Україні / В. В. Томах, Т. Е. Сигаєва // БизнесИнформ. – 2011. – № 7 (2). – С. 53-55.
4. Стратегія інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки в умовах глобалізаційних викликів / Г. О. Андрощук, І. Б. Жиляєв, Б. Г. Чижевський, М. М. Шевченко. – К: Парламентське вид-во, 2009. – 632 с.

#### ***I. Zolotych. Knowledge economics: problems and prospects of development in Ukraine.***

##### *Summary*

*In the article the essence of knowledge economy, its main parameters methodological aspects of the conditions of operation. Found out the problem of forming a new economy and prospects of its formation in Ukraine.*

*Keywords: knowledge economy, education system, the economic nature of education, the main directions of modernization.*